

ФІНАНСОВИЙ РИНОК ЯК ПОТЕНЦІАЛ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОЖВAVЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2019 РАХМАН М. С., ШЕВЦОВА В. В.

УДК 338.4 / 339.1
JEL: D53; E44; G11

Рахман М. С., Шевцова В. В. Фінансовий ринок як потенціал інвестиційного поживлення економіки України

Цілями статті є: наукове обґрунтування теоретичних положень щодо фінансового ринку та фінансових послуг; характеристика особливостей маркетингової діяльності даного ринку; аналіз стану, тенденцій і прогнозування стану окремих видів ринку фінансових послуг в Україні як потенціалу інвестиційного поживлення економіки. Узагальнено теоретичні положення про сутність термінів «фінансовий ринок» і «фінансова послуга». Розглянуто структуру фінансової системи України та інституціональні одиниці фінансового ринку. Досліджено сучасний стан і видову структуру професійних учасників фінансового ринку та організацій, що надають фінансові послуги в Україні. Розкрито підходи до сприйняття фінансових послуг як продукту, як майна та як товару; наведено їх відмінності від фінансових операцій; показано особливості функціонування маркетингу на ринку фінансових послуг. У кількісному та вартісному вираженні проведено аналіз показників обсягу наданих фінансових послуг; охарактеризовано структурні зміни наданих послуг, динаміка обсягів лізингових, факторингових операцій та операцій щодо управління майном. Проаналізовано сегмент фондового ринку, а саме: структурні зміни кількості професійних учасників фондового ринку за сім років; динаміка обсягів торгів на ринку цінних паперів; основні гравці та вплив обсягу торгів цінними паперами на розмір ВВП країни. На базі програмного забезпечення розроблено прогнозні моделі лізингових, факторингових операцій та операцій щодо управління майном по кварталах року (при значенні авторегресії у 3 періоди); за допомогою GAP-аналізу виявлено розриви песимістичного та оптимістичного прогнозів.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансова послуга, аналіз, фондовий ринок, обсяг торгів, прогноз.

DOI:

Рис.: 9. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Рахман Махбубур Сидикович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: rahmanms0312@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7408-4049>

SPIN: <http://elibrary.ru/8568-2712>

Шевцова Вікторія Вікторівна – магістрантка, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

УДК 338.4 / 339.1
JEL: D53; E44; G11

UDC 338.4 / 339.1
JEL: D53; E44; G11

Рахман М. С., Шевцова В. В. Финансовый рынок как потенциал инвестиционного оживления экономики Украины

Целями статьи являются: научное обоснование теоретических положений относительно финансового рынка и финансовых услуг; характеристика особенностей маркетинговой деятельности данного рынка; анализ состояния, тенденций и прогнозирование состояния отдельных видов рынка финансовых услуг Украины как потенциала инвестиционного оживления экономики. Обобщены теоретические положения о сущности терминов «финансовый рынок» и «финансовая услуга». Рассмотрена структура финансовой системы Украины и институциональные единицы финансового рынка. Исследованы современное состояние и видовая структура профессиональных участников финансового рынка и организаций, предоставляющих финансовые услуги в Украине. Раскрыты подходы к восприятию финансовых услуг как продукта, как имущества и как товара; приведены их отличия от финансовых операций; показаны особенности функционирования маркетинга на рынке финансовых услуг. В количественном и стоимостном выражении выполнен анализ показателей объема предоставленных финансовых услуг; охарактеризованы структурные сдвиги предоставляемых услуг, динамика объемов лизинговых, факторинговых операций и операций по управлению имуществом. Проанализирован сегмент фондового рынка, а именно: структурные сдвиги количества профессиональных участников фондового рынка за семь лет; динамика объемов торгов на рынке ценных бумаг; основные игроки и влияние объема торгов ценными бумагами на размер ВВП страны. На базе программного обеспечения разработаны прогнозные модели лизинговых, факторинговых операций и операций по управлению имуществом по кварталам года (при значении авторегрессии в 3 периода); с помощью GAP-анализа выявлены разрывы песимистического и оптимистического прогнозов.

Ключевые слова: финансовый рынок, финансовая услуга, анализ, фондовый рынок, объем торгов, прогноз.

Рис.: 9. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Rakhman M. S., Shevtsova V. V. Financial Market as a Potential for Investment Revitalization of Ukraine's Economy

The article is aimed at: scientific substantiation for the theoretical provisions regarding the financial market and financial services; characterization of features of the marketing activities of this market; analysis of the status and tendencies, forecasting of certain types of the financial services market in Ukraine as a potential for investment revitalization of the economy. The theoretical provisions on the essence of the terms «financial market» and «financial service» are generalized. The structure of Ukraine's financial system and institutional units of the financial market are considered. The current status and the type structure of the professional participants in financial market and the providers of financial services in Ukraine are examined. Approaches to the perception of financial services as a product, as a property, and as a commodity are covered; their differences from financial operations are provided; peculiarities of marketing functioning in the financial services market are displayed. An analysis of the volume of financial services provided is carried out in quantitative and value terms; structural shifts in providing services, the dynamics of leasing volumes, factoring and property management operations are characterized. A segment of the stock market is analyzed, namely: structural shifts in the number of professional stock market participants over seven years, has been analyzed; dynamics of trading volumes in the securities market; major players and the impact of securities trading volumes on the size of the country's GDP. On the basis of special software, predictive models of leasing, factoring operations and asset management operations by the quarters of the year (with the auto-regression value comprising 3 periods) are developed; using the GAP analysis, gaps in pessimistic and optimistic forecasts are identified.

Keywords: financial market, financial service, analysis, stock market, trading volume, forecast.

Fig.: 9. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Рахман Махбубур Сидикович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджмента та підприємництва, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: rahmanms0312@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7408-4049>

SPIN: <http://elibrary.ru/8568-2712>

Шевцова Вікторія Вікторівна – магістрант, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

Rakhman Mahbubur S. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: rahmanms0312@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7408-4049>

SPIN: <http://elibrary.ru/8568-2712>

Shevtsova Viktoriia V. – Graduate Student, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Фінансовий ринок є відображенням гнучкості та мобільності фінансової системи країни, об'єктами купівлі-продажу на якому виступають різноманітні фінансові інструменти та послуги, які надають специфічні фінансові, кредитні та нефінансові інститути, з притаманною їм різноманітною фінансовою інфраструктурою.

Актуальність дослідження полягає в тому, що рівень інвестиційних ресурсів країни залежить від рівня розвитку фінансового ринку, маркетингова діяльність спрямована на забезпечення «найбільш повного задоволення потреб споживачів у фінансових послугах за їх обсягом, структурою та якістю» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закономірність та специфіку функціонування фінансового ринку України описували у своїх роботах: В. Базилевич, Л. Акімова, Л. Докієнко, О. Вовчак, О. Войтенко, С. Еш, В. Клименко, О. Колодізев, А. Криклій, І. Лютий, В. Попов, О. Юрчук, І. Школьник та інші.

Дослідження проблем фінансового ринку та структури його послуг здійснено: М. Алексєєвим, М. Будніком, П. Бороздіним, Н. Внуковою, С. Герасимовою, А. Дьомінім, В. Івановим, С. Ковальчуком, С. Козьменком, В. Корнєєвим, Л. Мартюшевою, С. Науменковою, Н. Сабліною, А. Єпіфановим і багатьма іншими.

Метою статті є наукове обґрунтування теоретичних положень маркетингової діяльності на ринку фінансових послуг України та аналіз тенденцій його розвитку як потенціалу щодо інвестиційного пожвавлення економіки.

На сучасному етапі у фінансовій галузі здійснюється велика кількість наукових досліджень, мета яких – встановлення взаємозв'язків між процесами, що відбуваються на фінансовому ринку.

У Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» визначено що:

- ✦ ринок фінансових послуг – це «сфера діяльності, пов'язана із наданням та споживанням певних фінансових послуг учасниками цього ринку»;
- ✦ фінансові послуги – це «сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг» або «операції з фінансовими актива-

ми, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок, чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучень від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [2; 3].

Дослідники та науковці трактують сутність «фінансового ринку» як:

- ✦ ринок, «на якому здійснюється ринковий перерозподіл вільних грошових капіталів і заощаджень між суб'єктами економіки шляхом здійснення операцій з фінансовими активами» [4], «де стикаються попит і пропозиція на різні платіжні засоби і формується ціна на них» [5];
- ✦ систему «економічних відносин, що забезпечує перетворення вільних коштів на капітал і його перерозподіл між учасниками процесу відтворення» [6].

Згідно з інституційним підходом фінансовий ринок обіймає систему інститутів, організацій фінансового посередництва (банки, кредитно-фінансові установи, що пропонують широкий спектр продуктів і послуг з обслуговування клієнта) та індивідів.

Фінансовий ринок і фінансові посередники разом створюють фінансову систему, за допомогою якої функціонуючі суб'єкти господарювання та домогосподарства мають змогу безпосередньо за певну плату передати позичальникам у користування вільні грошові кошти та заощадження, використовуючи фінансові інструменти (відповідні документи), які є активами для заощадників та зобов'язаннями для позичальників (рис. 1).

За I півріччя 2019 р. в Україні загальна кількість установ на фінансовому ринку становила 1996 одиниць, з яких 967 були фінансовими компаніями (зі 167 юридичних – 121 компанія мала діючу ліцензію на право надання фінансового лізингу) (рис. 2).

Поняття «фінансові послуги» ширше за поняття «фінансова операція», оскільки включає в себе декілька фінансових операцій, тому може сприйматися як продукт, як майно або як товар (рис. 3) [8].

Фінансовий ринок не просто забезпечує обмін тимчасово вільних грошових коштів на певні фінан-

Переваги ринку нерухомості:

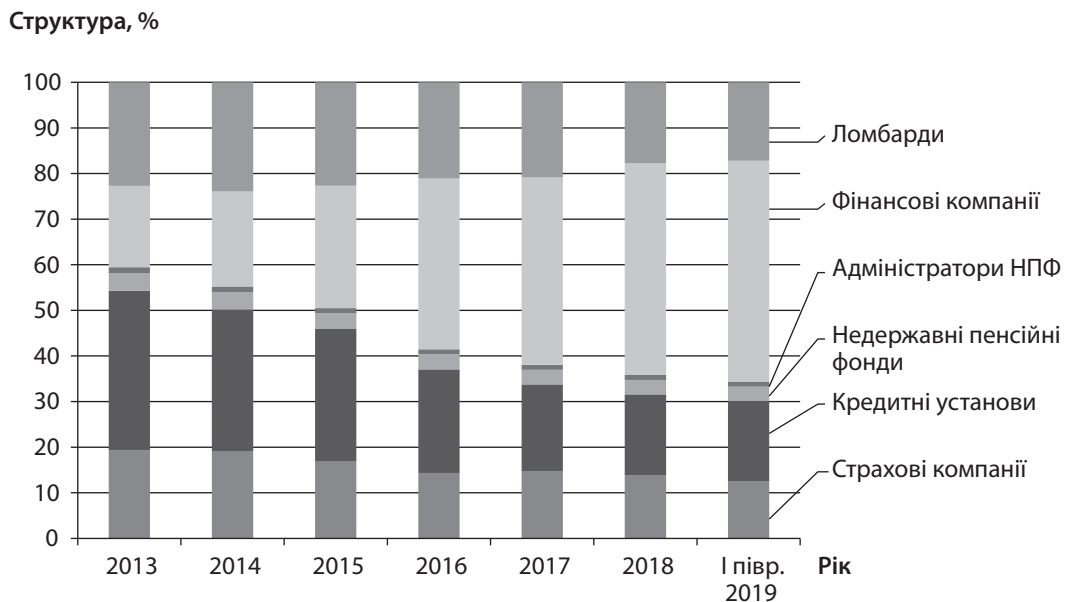
- отримання більшого прибутку порівняно з іншими ринками за період експлуатації;
- стійкість попиту;
- невелика схильність до коливань економічних циклів;
- наявність захисту від раптової зміни ринкової кон'юнктури

Недоліки ринку нерухомості:

- неповна відкритість інформації порівняно з іншими ринками;
- відсутність законодавчої бази щодо публікування інформації про договори;
- висока залежність від зовнішніх умов регулювання, попиту, можливостей інвестиційно-будівельного комплексу регіону;
- вагомі транзакційні витрати

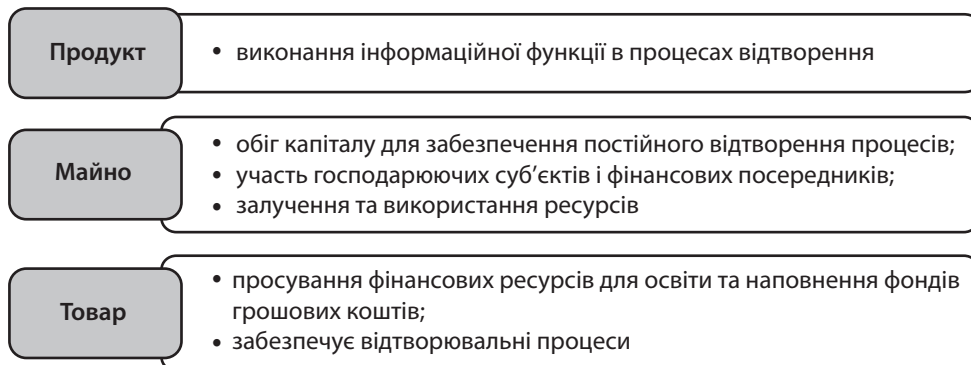
Рис. 1. Структура фінансової системи України

Джерело: розроблено за [1; 7].

Рис. 2. Зміни в інфраструктурі небанківських фінансових послуг з 2013 до I півріччя 2019 р., од.

Джерело: розроблено за <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>

Рис. 3. Сутнісні ознаки ринку фінансових послуг

Джерело: побудовано за [8].

сові активи, а й обслуговує товарні ринки та ринки сфери послуг, формує та забезпечує товарно-грошові відносини в багатьох аспектах їх прояву. Наявність вільних грошових капіталів і заощаджень регулюється наявним чи прихованим попитом і пропозицією на різні платіжні засоби, у результаті чого формується ціна на останні.

Особливістю маркетингу на фінансовому ринку є одночасне поєднання в одному й тому ж суб'єкті ролі продавця та ролі покупця фінансових активів.

Перед суб'єктами, що надають фінансові послуги, постає завдання знайти свою нішу на ринку, своїх споживачів, свій сегмент, з яким найбільш вигідно працювати і який приносить найбільший дохід, тому доцільно провести аналіз показників і тенденцій фінансового ринку.

Вобсязі наданих фінансових послуг України у I півріччі 2019 р. переважну частину займають послуги з факторингу та фінансового кредиту, причому частка перших становила від 32,5% у 2018 р. до 38,9–39,9% у 2019 та 2017 рр. (рис. 4). Укладено 4637 договорів на суму 11938,8 млн грн, від загальної кількості діючих договорів фінансового лізингу 15382 од. загальною сумою у 26940,4 млн грн. Фінансовий кредит зміцнив свої позиції зі 31,9% у 2017 р. до 44,7% у 2018 р. і до 50,3% у 2019 р., передусім за рахунок операцій з нерухомістю (зниження з 18,2% у 2017 р. до 9,7–7,2% у 2018–2019 рр.).

За I півріччя 2019 р. було укладено 14707 договорів факторингу на суму 23907,3 млн грн і 6578 договорів фінансового лізингу на суму 12307,9 млн грн (97,0% усіх договорів укладено юридичними особами на суму 11938,8 млн грн) проти 3478 договорів фінансового лізингу на суму 5743,5 млн грн у 2017 р. (рис. 5).

За три роки зменшилася частка короткострокових договорів лізингу (1–2 роки) з 30,5% до 17,1%; у вартісному вираженні – з 6905,1 до 4683,7 млн грн і довгострокових (від 5 і більше років) з 23,0% до 13,8%; у вартісному вираженні – з 5198,7 до 3761,7 млн грн на кінець звітного періоду.

Уструктурі джерел фінансування договорів лізингу серед юридичних осіб по 30,0% складають авансовий платіж, за рахунок власного капіталу та кредити комерційних банків (у 2018 р. – 26,9%, 28,8 та 37,8% відповідно); серед фізичних осіб 29,0% становлять кредити комерційних банків та майже 15,0% – авансові платежі (у 2018 р. – 32,5% та 15,3% відповідно), більше половини – інші джерела фінансування у I півріччі 2019 р.

Одним із потужних сегментів фінансового ринку є фондовий, на якому відбувається переміщення капіталів від інвестора до виробника [9]. Професійні учасники ринку здійснюють свою діяльність на ринку цінних паперів на підставі ліцензій, тому доцільно розглянути структурні зміни його суб'єктів. Протягом 2013–2018 рр. відбулося скорочення загальної кількості професійних учасників фондового ринку на 51,4%, або на 787 учасників ринку – зі 1532 суб'єктів у 2012 р. до 745 суб'єктів у 2018 р., що пов'язано з підвищенням вимог регулятора до професійних учасників (табл. 1).

Обсяги торгів на ринку цінних паперів у 2015–2016 рр. перевищували обсяги ВВП України на 9,3 та 12,1%, а у 2014 р. навіть на 47%, у 2017–2018 рр. вони становили майже 15,7–16,6% (рис. 6).

На базі даних Національної комісії регулювання ринків фінансових послуг про динаміку вартості лізингових, факторингових операцій та управління майном з I кварталу 2017 по II квартал 2019 рр. із

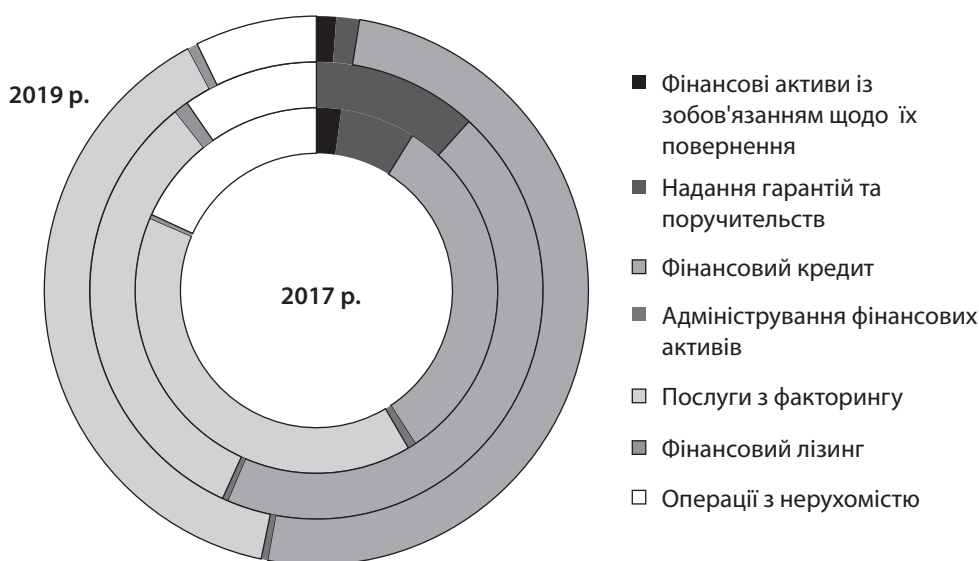
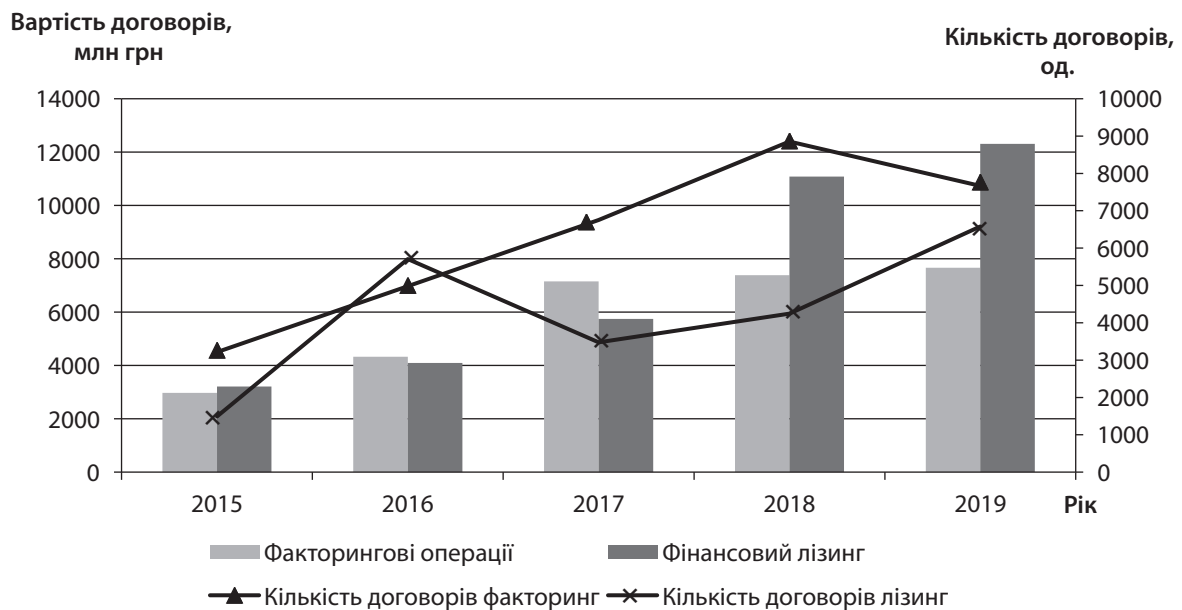

Рис. 4. Структурні зміни видів наданих фінансових послуг в Україні за I півріччя 2017–2019 р., млн грн

Джерело: розроблено за <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>

Рис. 5. Структурні зміни вартості (ліва шкала, млн грн) та кількості договорів (права шкала, од.) факторингу та фінансового лізингу в Україні за II півріччя 2015–2019 р.

Джерело: розроблено за <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>

Таблиця 1

Динаміка кількості суб'єктів, яким видано ліцензії за видами професійної діяльності на фондовому ринку за 2012–2018 рр., од.

Вид представників фондового ринку	Рік						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Торговці цінними паперами	647	554	462	369	302	270	242
Депозитарні установи	513	316	306	255	232	210	198
Компанії з управління активами	358	349	345	320	300	299	299
Біржі	10	10	10	10	8	5	5
Інші	4	1	1	1	1	1	1
Усього	1522	1230	1124	955	843	785	745

Джерело: розроблено за <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>

застосуванням комп'ютерної програми Marketing Analytic 6 (Модуль Predictor) було створено прогнозні моделі (рис. 7 – рис. 9). Для прогнозування обрано порядок авторегресії 3; число власних значень – 3; ретропрогноз – 2 періоди.

GAP аналіз розривів прогнозної моделі вартості «Лізингових операцій» у III кварталі 2019 р. відповідають $17762,39 \pm 11761,4$ млн грн; у IV кварталі 2019 р. – $17516,84 \pm 17935,28$ млн грн; у I кварталі 2020 р. – $13913,85 \pm 22483,07$ млн грн.

GAP-аналіз розривів прогнозних моделей вартості «Факторингових операцій» у III кварталі 2019 р. відповідають $25722,21 \pm 17870,6$ млн грн; у IV кварталі 2019 р. – $21894,26 \pm 27297,8$ млн грн; у I кварталі 2020 р. – $12330,6 \pm 34219,6$ млн грн. GAP-аналіз розривів прогнозних моделей вартості «Управління майном» у III кварталі 2019 р. відповідають $11374,19 \pm 7379,41$ млн грн; у IV кварталі 2019 р. $11104,1 \pm 11272,22$ млн грн; у I кварталі 2020 р. – $2103,62 \pm 14130,48$ млн грн.

При створенні прогнозних моделей було враховано лише минулі тенденції поведінки показників та фактор часу, тому моделі носять рекомендаційний характер.

ВИСНОВКИ

1. Істотні зрушення на ринку фінансових послуг відбуваються за рахунок зовнішніх (політичних, економічних) і внутрішніх факторів (мотиви, бажання, побажання населення) [10].

2. Зменшення кількості діючих суб'єктів які мають відповідні ліцензії внаслідок реформування ринку.

3. Незважаючи на привабливі умови діяльності українських бірж для іноземців, їх кількість скоротилася удвічі проти 2012–2015 рр. Обсяг торгів знизився втричі, основна діяльність зосереджена на «ПФТС», «Перспектива» та «УБ», які контролюють понад 95,56% вартості біржових контрактів.

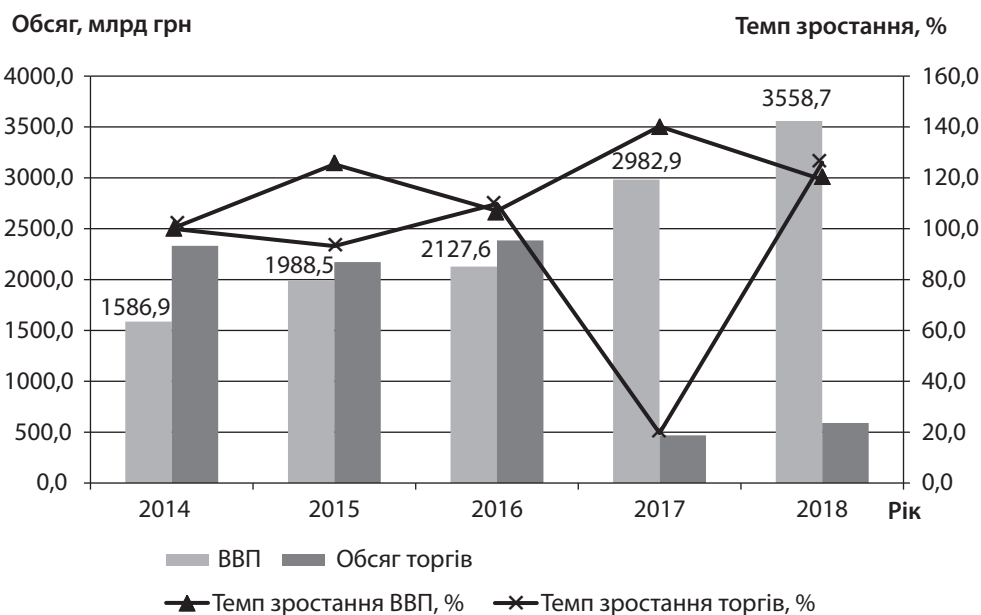

Рис. 6. Динаміка обсягів торгів на фондовому ринку та ВВП України (ліва шкала, млрд грн) та темпи їх зростання (права шкала, %) за 2014–2018 рр.

Джерело: розроблено за <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkv.html>

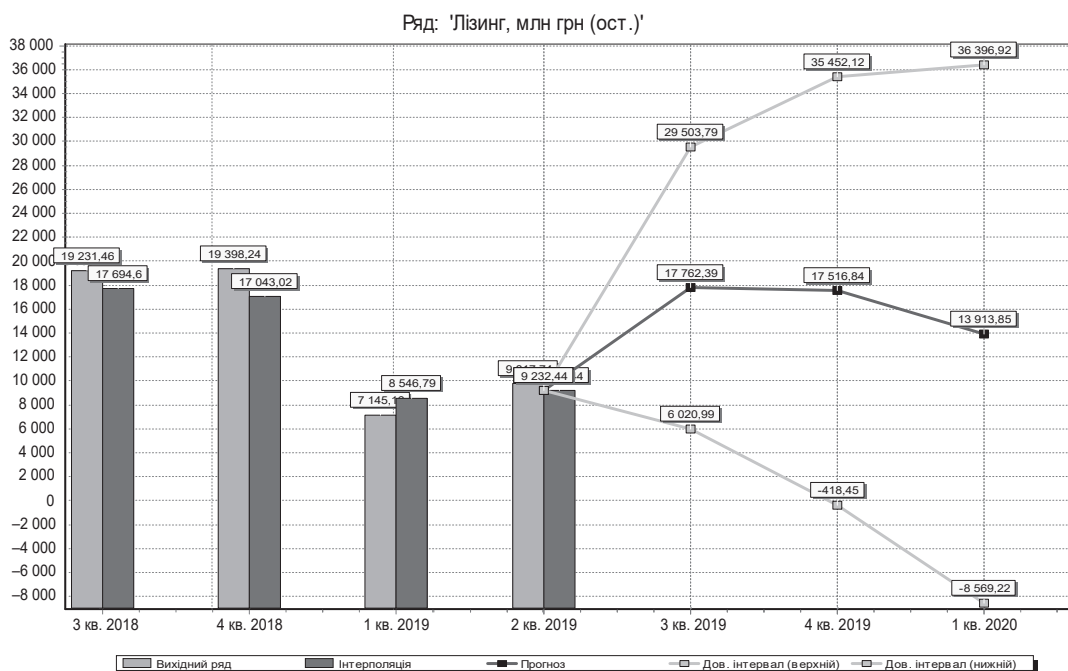

Рис. 7. GAP-аналіз розривів прогнозу моделі «Лізингових операцій» на III квартал 2019 р. – I квартал 2020 р., млн грн

4. Сезонність притаманна лізинговим, факторинговим операціям та управління майном.

5. Низька рентабельність фінансових послуг призвела до зниження частки у ВВП. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Еш С. М. Фінансовий ринок : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2009. 528 с.

2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

3. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : затв. Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Polozhennia-pro-Natskomfinposluh.html>

4. Романовский М. В., Белоглазова П. Н. Финансы и кредит : учебник. М., 2006. 575 с.

5. Войтенко О. М. Теоретичні аспекти сутності ринку фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2014. № 8. С. 233–236.

6. Смагін В. Вплив фінансового ринку на процес відтворення в реальному секторі економіки. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2009. № 1. С. 5–12.

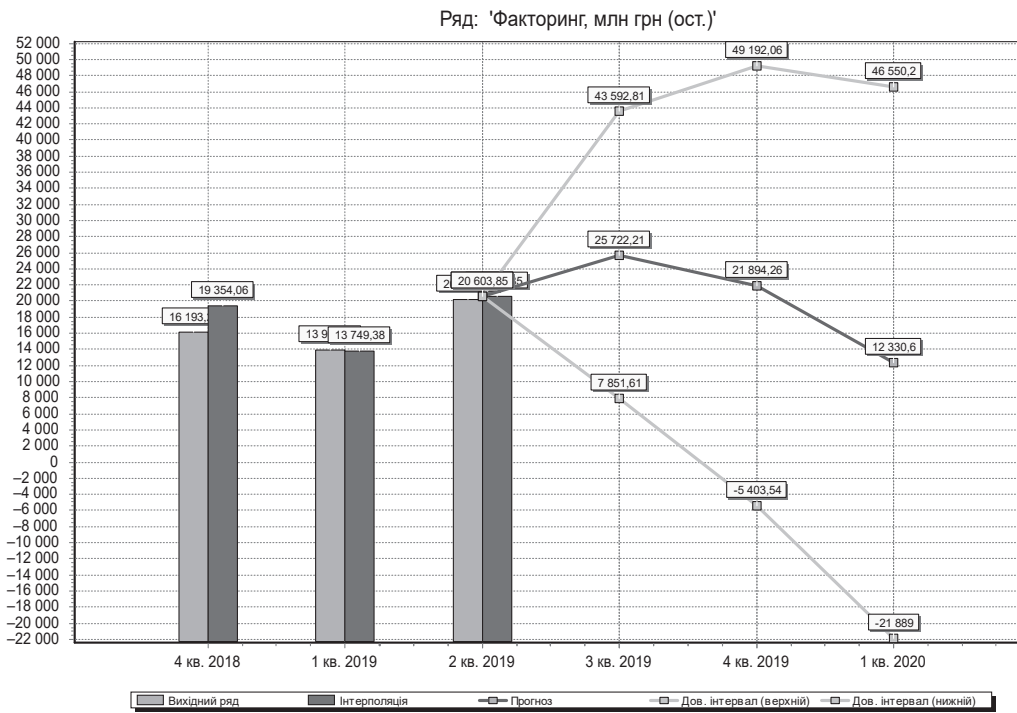

Рис. 8. GAP-аналіз розривів прогнозу моделі «Факторингових операцій» на III квартал 2019 р. – I квартал 2020 р., млн грн

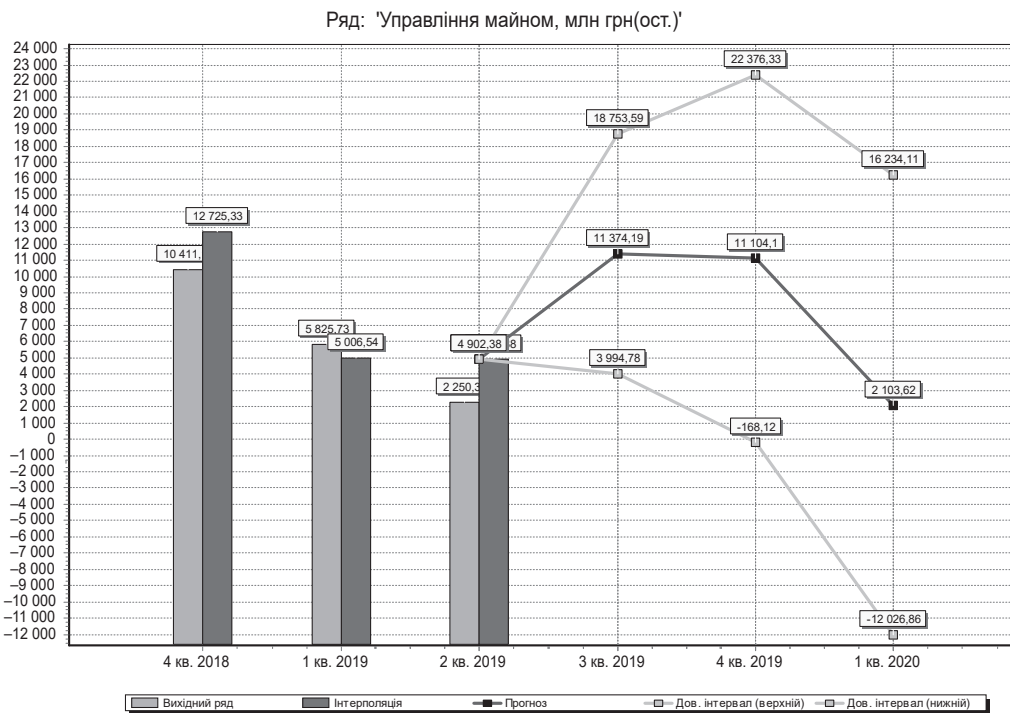

Рис. 9. GAP-аналіз розривів прогнозу моделі «Управління майном» на III квартал 2019 р. – I квартал 2020 р., млн грн

7. Крупка І. М. Теоретико-методологічні основи дослідження фінансового ринку. *Бізнес Інформ*. 2018. № 4. С. 286–296.

8. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 532 с.

9. Селівестрова Л. С., Адаменко І. П. Особливості розвитку фінансового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 13–17.

10. Іванов В. В., Науменкова С. В. Економіко-правові колізії дослідження фінансових ринків. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2013. № 12. С. 35–41.

REFERENCES

Esh, S. M. *Finansovyi rynok [Financial Market]*. Kyiv: TsUL, 2009.

Ivanov, V. V., and Naumenkova, S. V. "Ekonomiko-pravovi kolizii doslidzhennia finansovykh rynkiv" [Economic-law Collisions in Financial Markets Research]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia «Ekonomika»*, no. 12 (2013): 35-41.

Krupka, I. M. "Teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennia finansovoho rynku" [The Theoretical-methodological Foundations of the Financial Market Research]. *Biznes Inform*, no. 4 (2018): 286-296.

[Legal Act of Ukraine] (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

[Legal Act of Ukraine] (2011). <https://www.nfp.gov.ua/ua/Polozhennia-pro-Natskomfinposluzh.html>

Naumenkova, S. V., and Mishchenko, S. V. *Rynok finansovykh posluzh* [Financial Services Market]. Kyiv: Znannia, 2010.

Romanovskiy, M. V., and Beloglazova, P. N. *Finansy i kredit* [Finance and Credit]. Moscow, 2006.

Selivestрова, L. S., and Adamenko, I. P. "Osoblyvosti rozvytku finansovoho rynku Ukrainy" [Features of the Development of the Financial Market of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 9 (2018): 13-17.

Smahin, V. "Vplyv finansovoho rynku na protses vidt-vorennia v realnomu sektori ekonomiky" [The Impact of the Financial Market on the Process of Reproduction in the Real Economy]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 1 (2009): 5-12.

Voitenko, O. M. "Teoretychni aspekty sutnosti rynku finansovykh posluzh" [Theoretical Aspects of the Essence of the Financial Services Market]. *Biznes Inform*, no. 8 (2014): 233-236.

УДК 336.51

JEL: G28; G32; H11; H44; H55

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

©2019 КОЛЯДА Т. А., МОРОЗ О. О.

УДК 336.51

JEL: G28; G32; H11; H44; H55

Коляда Т. А., Мороз О. О. Бюджетне фінансування соціальних послуг в Україні: особливості та перспективи розвитку

Мета статті полягає в розкритті особливостей бюджетного фінансування гарантованих державою соціальних послуг в Україні та визначенні перспектив розвитку, з урахуванням виникаючих внутрішніх і зовнішніх ризиків та наявних бюджетних можливостей. На основі дослідження динаміки видатків Зведеного бюджету України за 2015–2018 рр. було доведено, що видатки соціального спрямування займають у ньому провідне місце. Визначено основні макроекономічні та інституціональні чинники, що впливають на обсяг бюджетного фінансування соціальних послуг. Зазначено, що обсяги річних видатків на соціальну сферу в Україні мають тенденцію до щорічного зростання. Однак розподіл видатків за функціями держави є досить нерівномірним і необґрунтованим. У структурі видатків найбільшу питому вагу складають видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, зокрема соціальний захист пенсіонерів. Особливістю фінансування соціальних послуг в Україні є те, що нестача коштів у позабюджетному Пенсійному фонді України покривається за рахунок трансфертів з державного бюджету, що суперечить чинним нормам бюджетного законодавства, унеможливує ідею побудови накопичувальної системи пенсійного забезпечення та зменшує можливості здійснення бюджетного маневру на користь інших статей видатків на соціальну сферу, зокрема на освіту та охорону здоров'я. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є доведення необхідності проведення реформ у сфері бюджетної політики, вдосконалення механізму фінансового забезпечення гарантованих державою соціальних послуг шляхом поступового впровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення, обов'язкового медичного страхування та поступового переходу від кошторисного фінансування постачальників соціальних послуг до іншої форми прямого фінансування – замовлення соціальних послуг.

Ключові слова: бюджетне фінансування, гарантовані державою соціальні послуги, постачальники соціальних послуг, кошторисне фінансування.

DOI:

Табл.: 4. **Бібл.:** 10.

Коляда Тетяна Анатоліївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: t.a.koliada@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1574-4446>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-2474-2018>

Мороз Оксана Олегівна – магістрантка, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: oksanamoroz9738@gmail.com

УДК 336.51

JEL: G28; G32; H11; H44; H55

Коляда Т. А., Мороз О. О. Бюджетное финансирование социальных услуг в Украине: особенности и перспективы развития

Цель статьи заключается в раскрытии особенностей бюджетного финансирования гарантированных государством социальных услуг в Украине и определении перспектив развития, с учетом возникающих внутренних и внешних рисков и имеющихся бюджетных возможностей. На основе исследования динамики расходов Сводного бюджета Украины за 2015–2018 гг. было доказано, что расходы социального назначения занимают в нем ведущее место. Определены основные макроэкономические и институциональные факторы, влияющие на объем бюд-

UDC 336.51

JEL: G28; G32; H11; H44; H55

Koliada T. A., Moroz O. O. The Budgetary Financing of Social Services in Ukraine: Features and Prospects for Development

The article is aimed at disclosing features of the budgetary financing of the State-guaranteed social services in Ukraine and defining development prospects, taking into account the emerging internal and external risks and available budgetary opportunities. Based on a study of the dynamics of the expenditures according to the Consolidated Budget of Ukraine for 2015-2018, the leading position of the expenditures for social needs is proved. The main